Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXI. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1908, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., TOREK, 31. OKTOBRA (OCTOBER 31), 1939 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 212

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Vojaški upori na Dunaju, v Celovcu, Gradcu

Deževje ovira vojne operacije na zapadni fronti. Naciji se bahajo, da so nemške podmornice potopile čez sto parnikov od začetka vojne. Nemška časopisna agentura priznala koncentracijo vojaštva ob meji nevtralnih držav

LONDON, 30. okt. — Tukajšnji listi so objavili poročilo, da so nemške militaristične avtoritete odredile drastično akcijo v Avstriji po izbruhu revolte v vojašnicah na Dunaju, v Gradcu in Celovcu. Ukazale so, da mora biti vsak deseti vojak ustreljen.

LONDON, 30. okt.—Nemške podmornice so danes potopile tri ladje, med katerimi so tri angleške.—Hitlerjevi bombniki so uničili flotiljo angleških rušilcev na Severnem morju in bili odpoklicani, predno so mogli napraviti kakšno škodo.

STOCKHOLM, 30. okt.—Ameriški parnik City of Flint, ki je imel nekaj nemške posadke, se je ustavil v norveškem pristanišču Tromsoe, toda norveški mornarji so odredili, da je mora takoj odpluti. Ladja ima nacistično zastavo s svastiko. Kolikor je znano, so ameriški mornarji jetniki na parniku.

MOSKVA, 30. okt.—Jutri se prične izredno zasedanje vrhovnega sovjeta. Pričakuje se, da bo govornik sovjetske vlade in zunanji komisar Molotov poda neko izjavo glede ruske zunanje politike.

BERLIN, 30. okt. — Nemčija je mobilizirala lovce, da poveča klanje mesa. Maršal Goering je glavni lovcem, naj streljajo divjačino v gozdovih bivših poljskih provinc in Zapadne Prusije. Vlada bo plačala lovcem potne stroške in jih nagradila za vsako ustreljeno žival.

Pariz, 30. okt.—Deževje ovira vojne operacije na zapadni fronti in to je dalo Franciji in Angliji tako podporo, ki je že enkrat nagnila tehtnico v mirovni militaristični zgodovini. Nemški diktator Hitler bi lahko pognal svojo vojno mašino proti Franciji in Angležem v začetku oktobra, kar pa ni storil. Ta mašina je bila zmagovita na Poljskem.

Ker je francoska armada v defenzivi in so angleške čete počele prihajati na fronto, je mogoče, da vsak dan neaktivnosti pomeni, da bodo Francozi in Angleži laglje odbijali napade na svoje postojanke. Deževje jim je dalo priliko za ojačanje svoje sile.

Deževje v oktobru je spremenilo pokrajine ob zapadni fronti v močvirja. Dasi Francozi ne objavljajo vremenskih poročil, vseeno priznavajo, da je v oktobru padlo več dežja nego v kakem mesecu v zadnjih letih. Nemško ozemlje, s katerega so francoske čete umaknile, je bilo pod vodo zaradi deževnih nalivov. Deževju bo kmalu sledil sneg in ta bo morda preprečil nemško ofenzivo na zapadni fronti.

Premier Daladier se je vrnil v Pariz z inšpekcijske ture v Alzaciji, severne sekcije fronte, kjer so koncentrirane francoske čete. Izjavil je, da je vojaštvo pripravljeno na vse, kar pride. V razgovorih s častniki in vojaki se je uveril, da prevladuje med njimi izvrstno razpoloženje. Nemški težki topovi so utihnili in patrulje so omejile aktivnosti.

Berlin, 30. okt.—Vrhovno poveljstvo nemške oborožene sile je naznanilo da so nemške podmornice in bojne ladje potopile od 3. septembra do 25. oktobra 115 tujih trgovskih parnikov. Nemci so izgubili samo tri podmornice. Poučeni krogi trdijo, da so bile nemške izgube večje, dasi naciji nočejo priznati tega dejstva.

Na Severnem in Baltiškem morju so nemške podmornice, križarke in bojne ladje v zasledovanju parnikov nevtralnih držav potopile veliko število angleških in francoskih ladij. Te so tudi na Atlantiku prizadjale težke izgube sovražniku. Poročilo nemškega poveljstva dostavlja, "da smo popolnoma zadovoljni z rezultati bojevanja na morju in v zraku. Zlasti Velika Britanija je utrpela velike izgube."

Nemški inženirji so odpotovali v Rusijo in njih prijatelji pravijo, da si bodo tam ogledali ruske podmornice. Ako bo Stalin sklenil vojaško zvezo s Hitlerjem, bodo nemški inženirji opremili ruske podmornice z modernim orožjem. To delo bo vzelo več mesecev.

London, 30. okt.—Mornarično ministrstvo je objavilo poročilo, v katerem je rečeno, da angleške izgube znašajo 51 parnikov, izgube nevtralnih držav pa 29 parnikov. To število ne vključuje bojne ladje Royal Oak in letalske prevozne ladje Courageus.

Berlin, 30. okt.—Dienst aus Deutschland, napoluradna časopisna agentura, se pritožuje glede govoric, ki krožijo v tujezemstvu, da Belgiji in Holandski preti nevarnost nemške invazije, zaeno pa priznava zbiranje nemških čet v zapadni Nemčiji, v bližini Belgije in Holandske. To se ne more smatrati za nekaj nenavadnega, toda govorice o invaziji nimajo nobene podlage.

Ljudje, ki so se mudili v provinci Limburg, katera meji na Holandsko, so izjavili, da se tam nahaja velika nemška armada. Iz tega sklepajo, da bodo Nemci začeli tu prodirati proti Franciji, čeprav naciji trdijo, da ne bodo kršili nevtralnosti Belgije in Holandske.

V Berlinu še vedno prevladuje mnenje, da se bo sentiment v prilog sklenitvi miru v Angliji razširil, če Nemci ne bodo napadli angleških mest iz zraka. To ustvarja možnost, da bodo elementje v Angliji, ki so proti nadaljevanju vojne, strmoglavili Chamberlainov režim.

Baldwin pretrgal stike s stalinovci

Noče biti pristaš Stalinovega imperializma!

New York, 30. okt.—Roger Baldwin, predsednik Unije za ameriške civilne svobodščine (American Civil Liberty Union), je izjavil zadnje dni, da je odstopil od Ameriške lige za mir in demokracijo in noče več imeti nobenih stikov z ameriškimi stalinovci.

Baldwin je rekel, da je prej smatral ameriške komuniste za pristaše mednarodnega socialnega ideala, ki je lahko koristen delavstvu vseh dežel, ampak po sklenitvi pakta med Hitlerjem in Stalinom je pa spoznal, da so ameriški stalinovci najprvo podaniki diktatorja Stalina in pred vsem zagovarjajo sovjetsko zunanjo politiko, ki je zdaj razgaljena kot protidemokratična in prav tako imperialistična kot je Hitlerjeva!

Nov rekord v trajnostnem poletu

Long Beach, Cal., 30. okt. — Wess Carollin Clyde Schlieper sta se včeraj spustila na tla s svojim letalom, s katerim sta krožila v zraku 726 ur. S tem sta posekala vse druge rekorde v trajnostnem poletu. Oba sta bila silno izmučena in morali so jih odnesti v neko hišo, da ju zdravniki preiščejo.

Razpust političnih strank v Alzaciji

Zatiranje gibanja za avtonomijo

Pariz, 30. okt. — Premier Daladier je včeraj razpustil tri politične stranke v Alzaciji-Loreni, katere je kontroliral dr. Karl Roos, ki je bil zadnji petek ustreljen kot nemški špion. Te stranke so vodile agitacijo, da se provinci, kateri je dobila Francija po svetovni vojni, ločita od nje.

Razpuščene so bile stranka delavcev in kmetov, domovinska fronta in Landenspartei. Dr. Roos je ustanovil domovinsko fronto in pomagal ustanoviti Landespartei l. 1927. Slednje predsednik je bil do 7. februarja, do aretacije na obtožbo, da je izdajal Nemcem informacije o gibanju francoskih čet.

Daladierjeva odredba ne določa samo razpusta teh strank, temveč prepoveduje pod zaporno kaznijo petih let širjenje idej, katere so te propagirale.

Dunkirk, Francija, 30. okt. — Trupla šestih nemških mornarjev, katera so našli v bližini obrežja, so bila včeraj pokopana v enem grobu. Francozi trdijo, da odkritje trupel je dokaz o uničenju podmornice zadnji torek.

Roosevelt in Dies v spopadu

Predsednik kritizira objavo imen

Washington, D. C., 30. okt.—Predsednik Roosevelt je v razgovoru s poročevalci rekel, da se je Diesov preiskovalni odsek poslužil slabe taktike s tem, da je objavil 539 imen vladnih nameščencev, ki jih smatra za člane ali podpornike Lige za mir in demokracijo, komunistične frontne organizacije. Večina teh nameščencev niti ne ve, kaj omenjena Liga pomeni! Odsek je pobral imena iz naslovnika, ki so ga njegovi detektivi zaplenili v uradu Lige.

Kongresnik Dies pa vztraja, da ga ne sme nihče motiti pri njegovem delu, niti predsednik Roosevelt ne, kajti on ve, kaj dela . . . To je povedal v soboto v svojem radiogovoru.

Diesov odsek je v soboto zaslišal Jos. Currana, predsednika unije mornarskih delavcev (CIO), ki je na glasu, da je stalinovec ali vsaj "sopotnik". Curran je pa odločno tajil, da je član Stalinove stranke in med zaslišanjem je prišlo do več burnih prizorov, ko Curran ni hotel odgovarjati na nekatera vprašanja.

Anglija poziva prostovoljce v armado

London, 30. okt.—Angleška vlada je izdala prvi splošen poziv, naj se prostovoljci pridružijo armadi, odkar je izbruhnila vojna. Naznanilo vojnega urada pravi, da vse militaristične branže potrebujejo prostovoljce. Starostna omejitev za prostovoljce je 22 do 35 let v Angliji in 20 do 35 let v Ulsterju (severna Irska). Prostovoljci naj se javijo pri oblasteh do 15. novembra.

Ruska kritika ameriškega senata

Italijanski list napoveduje podaljšanje vojne

Moskva, 30. okt.—Trije sovjetski listi so napadli ameriške senatorje, ki so glasovali za preklic embarga. Izvestja, glasilo vlade, pišejo, "da je Wall Street pozdravil akcijo v senatu v pričakovanju, da bo vlekel profite iz evropske vojne. Buržvazija se veseli, dočim ljudstvo zahteva, da Amerika ostane nevtralna v vojni."

Rdeča zvezda, glasilo armade, in Pravda, glasilo komunistične stranke, pišeta v sličnem tonu. Amerika hoče pomagati Veliki Britaniji in Franciji, ker upa, da bo dobila del plena. Glasovanje v senatu je bila zmaga onih, ki hočejo sprostiti vojne sile. Odlok ameriškega senata jasno kaže, kaj buržvazija smatra za nevtralnost.

Bologna, Italija, 30. okt.—List Resto del Carlino piše, da odprava embarga, ki prepoveduje izvoz ameriškega orožja in bojnega materiala zavojevanim državam, pomeni podaljšanje vojne v Evropi. "Ameriška pomoč Veliki Britaniji in Franciji bo imela prav tak učinek na evropsko vojno kakor ga je imela angleško-francoska pomoč španskim lojalistom," pravi ta list. Rezultat bo bolj krvava in bolj dolga vojna, dasi ta ne bo spremenila izida. Pacifist Roosevelt je s svojim vmešavanjem ustvaril nove komplikacije in povečal sfero zavojevanih držav, čeprav je velika večina ameriškega ljudstva za to, da Amerika drži svoje roke proč od evropske vojne. Možnost, da se bo Amerika zapletla v konflikt, se je povečala."

Turčija proslavlja ustanovitev republike

Ankara, Turčija, 30. okt. — Moderna turška republika je začasno prekinila diplomatična pogajanja, v katerih igra glavno vlogo, da proslavi 16-letnico svoje ustanovitve. Republika je nasledila staro otomansko cesarstvo. Čez tisoč oseb se je zbralo in opazovalo parado, v kateri so bili vojaki, letala in tanki. To silo bo Turčija pognala v vojno, če bo treba zaščititi strategične Dardanele pred sovražniki. Šestnajsta obletnica revolucije, ki je strmoglavila sultana Mehmeta VI., je najbolj važen mejnik v zgodovini mlade republike. Turčija upa, da ji bo sklenitev pakta vzajemne vojaške pomoči z Anglijo in Francijo prinesla koristi. Avtoritete so naznanile v zvezi s proslavami otvoritev 75 novih podeželskih šol in naglasile, da je kampanja za odpravo nepismenosti med Turki uspešna. V zadnjih enajstih letih se je število analfabetov znižalo za 60 odstotkov.

Brezposelnost padla pod devet milijonov

New York, 30. okt.—Število brezposelnih delavcev v Združenih državah je meseca septembra padlo za 1,890,000, ali z 10,694,000 na 8,798,000. Tako poroča National Industrial Conference Board. Skupno število uposlenih delavcev v septembru je bilo 45,943,000. Največ uposlevanja je bilo v jeklarskih industriji, ki je sama uposlila okrog 400,000 delavcev. V istem času je število relifnih delavcev, ki jih uposluje vlada, padlo za okrog 200,000. Pri relifnih delih je še uposlenih 2,081,000.

Ruske čete dospele v Latvijo

Riga, Latvija, 30. okt. — Prvi vlak z ruskimi četami je dospel v obmejno mesto Zilupi. Rusi bodo zasedli militaristične in pomorske baze, katere je Latvija odstopila sovjetom na podlagi nedavno sklenjenega pakta.

RUSIJA SKUŠA RAZTEGNITI VPLIV NA BALKAN

Važna posvetovanja v Bukarešti

LOV NA NACIJE V RUMUNIJI

BUKAREŠTA, 30. okt. — Sovjetska vlada je obljubila, da bo podprla bolgarske zahteve proti Rumuniji pod pogojem, da Bolgarija reorganizira svojo vlado. V kabinet morajo priti ministri, ki so naklonjeni Moskvi. Doslej sovjetska vlada še ni naznanila, če bo zahtevala od Rumunije vrnitev Besarabije. Poročilo bazira na izjavi rumunskega poslanika v Turčiji, ki je imel razgovor s turškim zunanjim ministrom, ko se je slednji vrnil iz Moskve po pogajanjih s sovjetskimi voditelji.

Načrt glede ustanovitve bloka balkanskih držav bo naletel na opozicijo v Belgradu, ker je Jugoslavija proti formiranju bloka pod vodstvom Italije ali Rusije. V Belgradu naglašaje, da se Italija in Rusija lahko zapleteta v vojno, v katero bi morda potisnili tudi balkanske države.

Budimpešta, Ogrska, 30. okt. —Senca sovjetske Rusije visi nad glavnimi mesti držav južnovzhodne Evrope in Rumunija se boji ruske invazije. Kralj Karol je imel tajen razgovor s svojim zunanjim ministrom in poslaniki, katere je pozval domov iz Turčije, Jugoslavije in Grčije.

V Bukarešti prevladuje bojazen, da Moskva podpira kampanjo, da Bolgarija dobi od Rumunije Dobružo, pokrajino, katero je morala Bolgarija odstopiti Rumuniji. Velike diplomatične aktivnosti se opažajo v vseh balkanskih državah na predvečer izrednega zasedanja ruskega parlamenta. Premier in zunanji komisar Vekoslav Molotov bo ob tej priliki pojasnil ruske cilje v južnovzhodni Evropi. Jugoslovanski krogi so že posvarili Bolgarijo, naj ne koketira z Rusijo, ker bi to lahko izzvalo usodne posledice na Balkanu. Slično svarilo je izrekel italijanski poslanik v Sofiji po konferenci s predsednikom bolgarske vlade.

Gibanje v prilog sovjetski Rusiji narašča v Bolgariji, ki je zgodovinsko povezana z ruskim ljudstvom kakor tudi z jezikom in sentimentom. Drugi vzrok nervoznosti na Balkanu je ruska nota, da parniki tujih držav ne smejo priti v sovjetska pristanišča ob Črnem morju brez posebnega dovoljenja.

Bukarešta, Rumunija, 30. okt. —Avtoritete so naznanile aretacijo 44 članov Železne garde, nacijske organizacije, na obtožbo, da so nameravali umoriti generala Gabriela Marinescuja, ministra za javno varstvo. Aretacije so bile izvršene v Ploestiju, središču rumunskega oljnega polja.

Voditelji Železne garde so obdolžili ministra, da je on odgovoren za eksekucije več sto članov njih organizacije, odkar je bil umorjen premier Armand Calinescu v zadnjem septembru.

Uposlitev brezposelnih pri relifnih delih

Chicago, 30. okt. — Čez 29,000 oseb, ki so odvisne od relifa, bo dobilo delo pri gradnji projektov WPA v sredo na podlagi načrta, ki ga je sestavil župan Kelly in odobril Leo M. Lyons, načelnik čikaške relifne uprave. Z uposlitvijo bodo relifarji dobivali $36 več na mesec nego so prejemali doslej, relifna uprava pa bo prihranila s tem $404,935 na mesec. O načrtu bodo jutri razpravljali člani državne relifne komisije.

Domače vesti

Obiski

Chicago.—Joseph Sopotnik iz New Smyrna Beacha, Fla., je 28. t. m. obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Še o preminuli Veri Zajčevi

Chicago.—Vera Zajec, o katere smrti smo poročali pretekli četrtek, je preminula na naslovu svoje sestre Ivane Roycht, 2736 Cortez st., dne 23. oktobra. Stara je bila 49 let in doma iz Zidanega mosta ob Savi in tu zapušča moža, 16-letnega sina in sestro, v Californiji brata, v starem kraju v Ljubljani pa mater, štiri brate in sestro.

Nov grob v Kansasu

Edison, Kans.—Dne 23. oktobra je tu umrla po enomesečni bolezni Rose Novak, stara 19 let in rojena v Ameriki. Podlegla je operaciji na vnetem slepiču. Tu zapušča starše, tri brate, tri sestre in teto ter druge sorodnike tukaj in v Clevelandu. Ni bila pri nobenem podpornem društvu, toda njena mati in brat sta člana SNPJ.

Ohijske vesti

Blaine, O.—Na posledicah nesreče v premogovniku, v katerem je izgubil roko, je 27. oktobra v bolnišnici v Columbusu umrl Jakob Kaska, član društva 333 SNPJ. Tu zapušča ženo in dva majhna otroka. Rojen je bil v Ameriki.

Novice iz Južne Amerike

Buenos Aires, Argentinija.—Dne 28. septembra je tu naglo umrl Franc Krkoč, star 44 let in doma iz Rihenberka. V Argentini je bil okrog 15 let in tu zapušča ženo, dva sinova in hčer. —Poročila sta se Franc Rolih iz Žareč pri Ilirski Bistrici in Antonija Krebelj z Ostrožnega brda pri Postojni.

Amerika pošlje protest Rusiji

Sovjetska vlada kršila dano obljubo

Washington, D. C., 30. okt. — Ameriška vlada bo poslala oster protest Moskvi, ker je izročila ladjo City of Flint Nemcem namesto ameriški posadki. Možnost je, da bo odpoklicala svojega poslanika Laurenca A. Steinhardta, ker mu ruske avtoritete niso dovolile niti telefonskega razgovora s častniki te ladje. Državni department očita Rusiji, da je kršila obljube, katere je dala Ameriki, ko je slednja priznala sovjetsko vlado.

"Mi nismo še dobili izpovedi članov posadke ladje City of Flint, ki je bila po zasegi odvedena v Murmunsk in pozneje odpeljana iz te ruske luke", pravi državni department, ki je tudi podpri poslanikove obdolžitve, da sovjetske avtoritete niso hotele kooperirati z njim.

Vlada vrne del imetja Bergdollu

Washington, D. C., 30. okt. — Federalni justični tajnik Frank Murphy je odredil, da Grover C. Bergdoll, ki je pobegnil v Nemčijo, da se izogne službi v armadi, ko je Amerika stopila v svetovno vojno na strani zavezniko v, dobi nazaj imetje v vrednosti $300,000, katero je vlada zasegla. Skupna vrednost Bergdollovega premoženja znaša $535,540. Od te vsote je bilo $200,000 položenih na stran kot odbitek neplačanega dohodninskega davka.

Norveška jači svojo obrambno silo

Oslo, Norveška, 30. okt.—Christian F. Monsen, vojni minister, je naznanil, da bo Norveška potrošila dodatno vsoto $13,000,000 v tem letu za ojačanje narodne obrambe.

JUGOSLAVIJA IN ITALIJA SKLENILI POGODBO

Zastopniki delavskih organizacij v Belgradu

SODELOVANJE BALKANSKIH DRŽAV

Belgrad, 30. okt.—(Jugoslav Courier) — Jugoslavija je v svojih naporih, katerih cilj je ureditev trgovinskih in ekonomskih odnošajev z vsemi sosednimi državami v sedanjem evropskem konfliktu, podpisala nov trgovinski pakt z Italijo. Dr. Ivan Andres, trgovinski minister, je podal izjavo, v kateri pravi:

"Stalni jugoslovansko-italijanski odbor, ki se je sestal v Belgradu, je izvršil svoje delo. Njegova naloga je bila, da v okviru splošnega pregleda sedanjih možnosti izmenjave blaga med našo državo in Italijo revidira trgovinsko pogodbo in jo prilagodi ekonomskim razmeram. S tem smo dobili nazaj na italijanskih tržiščih postojanke, katere je naš izvoz izgubil pred nekaj leti. Solidarnost ekonomskih interesov z Italijo je bila potrjena s podpisom pogodbe, ki bo povečala obseg skupne trgovine."

Načelnik italijanske delegacije, ki se je pogajala z Jugoslovani, je izjavil, da je popolnoma zadovoljen z rezultatom razgovorov, ki so se vršili v duhu medsebojnega zaupanja. Pakt bo povečal izmenjavo blaga med državama in izboljšal ekonomske odnošaje.

Dr. Srdjan Budisavljević, minister socialne politike in narodnega zdravja, je nedavno sprejel zastopnike delavskih organizacij iz Belgrada in Ljubljane, ki so ga prosili, naj odredi v delavskih zbornicah ankete, kako bi se mogle po predloženih referatih vršiti volitve novih uprav. Zastopniki so izrazili tudi željo po svobodnem delovanju vseh delavskih organizacij. Minister Budisavljević je obljubil, da bo upošteval želje zastopnikov, poleg tega pa je omenil, kaj je bilo že storjeno in pripravljeno glede podvzetja korakov v soglasju z njihovimi priporočili.

List Vreme je objavil poročilo svojega dopisnika v Budimpešti, ki omenja razprave o vzajemnem sodelovanju južnovzhodnih evropskih držav. Vprašanje je, kakšno obliko naj dobi to sodelovanje. Po mnenju ogrskih krogov naj bi bila Jugoslavija prva, s katero je treba vzpostaviti odnošaje z ozirom na skupno politično, gospodarsko in kulturno življenje. V Budimpešti naglašajo, da so pogoji za vzajemno sodelovanje med Ogrsko in Jugoslavijo, ki se lahko raztegne na vse države južnovzhodne Evrope.

Iz Bukarešte je prišla vest, da rumunski politični krogi resno razpravljajo glede ustanovitve bloka nevtralnih držav v balkansko-podonavskem območju. Diplomatje pričakujejo, da se bodo zastopniki teh držav kmalu sestali in skušali odstraniti poteškoče, ki še ovirajo spojitev balkanskih in podonavskih držav v bloku.

Društvo za življenje shrambe, ki je bilo ustanovljeno preteklo leto, se je lotilo svojega dela. Začelo je graditi shrambe za živila v raznih krajih. Prvi shrambi bosta kmalu zgrajeni v Podgori in Pančevu. Gradnja shramb je velikega pomena v zvezi z upravljenjem rezerve živil. To delo vodi nedavno ustanovljena Uprava za prehrano prebivalstva.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (October 31, 1939), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Glasovi iz naselbin

Kakor v nebesih, tako na zemlji . . .

Bellaire, O.—Če delavec čita več delavskih listov, posebno pa Prosveto, ga veže dolžnost, da od časa do časa napiše za javnost vsaj važnejše novice iz svoje naselbine, kakor tudi druge reči, koristne za delavstvo. S tem nastane zveza in brezplačna kooperacija med naselbinami, koder se nahajajo rojaki in čitatelji Prosvete.

Naj mi bo dovoljeno citirati par stavkov iz članka Josepha Angela, ki je bil priobčen v UMWA Journalu in se nanaša na razmere v Italiji. Iz tega članka je razvidno, kako se godi delavstvu v Mussoliniji. Tam navaden delavec zasluži liro in pol na uro ali pet centov v ameriški valuti, izučeni delavci vseh strok pa do dveh lir in pol ali 12.5 centa na uro. Kilo sira pa stane 9 do 16 lir, galon gasolina $1.40, belega kruha, kave in sladkorja sploh ne smejo prodajati, mesa se še nekaj dobi v mesnicah trikrat na teden, obleka in obutev pa stane prav toliko kakor v Ameriki. Tona premoga stane $12.50.

To so le glavni izvlečki iz omenjenega članka. Na žalost je tudi tisoče mojih primorskih rojakov prizadetih in prisiljenih živeti pod železno peto fašizma in prenašati muke in trpljenje. Pod drugimi diktaturami, pa naj bodo fašizem, nacizem ali nacikomunizem, ni nič bolje za delavstvo. Eni kot drugi so prisiljeni delati za vsako ceno, hočeš, nočeš, moraš. V obratnem primeru se zgodi, da se glave kotalijo po pesku ali pa ti telo preluknjajo svinčenke in se za vedno skotališ po krvavih tleh. Ampak pregovor pravi: vsaka sila do vremena. Kadar bo delavstvo širom zemeljske oble upoštevalo nauk Karla Marxa—Delavci vsega sveta, združite se!—takrat bo vzplamtelo povsod. In ni daleč čas, ko bo prišel dan plačila z obrestmi vred. Tedaj bodo delavske mase obračunale s trinogi in strgale verige srednjega veka, v katere so sedaj ukovane.

Delavske razmere so si dandanes povsod podobne, tudi v Združenih državah. Kadar gre za koristi delavskega sloja, se povsod najdejo visoke glave, ki na vseh koncih in krajih nasprotujejo priboljšku delavca. Kot dokaz naj služi sledeče: Pri novembrskih volitvah bo v Ohiu na splošnem glasovanju Bigelowov predlog za $50 mesečne pokojnine za stare ljudi. Že zdavnaj so nekateri na delu, da to pokojnino skrušijo v prah še predno pride pred volilce. Temu načrtu najbolj nasprotujejo sledeči politiki: James M. Cox, bivši governer in demokratski kandidat za predsednika 1920; George White, bivši governer in republikanski kandidat za zveznega senatorja; Francis W. Paulson, bivši predsednik demokratske stranke v Ohiu.

Je še veliko drugih delavskih nasprotnikov, ki delujejo za poraz Bigelowovega penzijskega načrta, med njimi tudi Francis Townsend. Nekateri trdijo, da ta pokojnina diši po komunizmu, Townsend pa pravi, da ni ta pokojnina trajna. Seveda, $200 mesečno bi več zaleglo kakor $50. Townsend je menda mnenja, da je bil ta načrt zato izdelan, da se zruši njegov "načrt" za $200 na mesec. Po mojem mnenju je dvestodolarska pokojnina na mesec ne samo komunistična, marveč tudi nacikomunistična.

Naj bo že temu tako ali tako. Volilci v državi Ohiu bodo prihodnji teden s svojimi križi na glasovnici pokazali, da so za $50-sko pokojnino na mesec, ne glede na nasprotnike, ukljuèivši Ameriško Domovino v Clevelandu. Ta pokojnina bo lajšala gorje in pomanjkanje stotisoče delavcem v državi Ohiu. Rojaki volilci, vsi na volišče prihodnji teden in pokažimo našim nasprotnikom, da naš glas prav toliko šteje kakor njihov. Končno pa delavci ne bodo v ta sklad niti centa prispevali, ako bo ta načrt sprejet. Zato je tudi toliko nasprotovanja, ker gre za koristi delavcev in njihovih družin.

Z delom v tej okolici se počasi obrača na bolje. Rov št. 3 Rail & River Co. obratuje na dva šihta pet dni v tednu. Kar je glavno, pa je to, da so unijski voditelji posegli vmes in prisilili družbo, da je pristala na uposlitev vseh rudarjev, katere je zdravnik pronašel, da imajo previsok krvni obtok. Teh rudarjev je okrog 125. Delo bodo dobili nazaj kadar ozdravijo tudi tisti, ki so se morali podvreči operaciji vsled kile. Seveda so se morali operirati na svoje stroške. Če odkloniš operacijo, si za stalno delo. Eden teh se je podvrgel operaciji in par dni potem je dobil večni mir na tem svetu. Pa saj pravijo v molitvi: kakor v nebesih, tako na zemlji.

Tudi rov Webb je pred kratkem pričel obratovati. Delo so dobili nazaj vsi stari delavci, ne da bi se podvrgli zdravniški preiskavi, dasi so bili vsi nad šest mesecev brez dela. Seveda, kdor dobi delo na novo s pomočjo svojega prijatelja, ta se pa mora podvreči zdravniški preiskavi. Tudi ta rov obratuje na dva šihta.

Govorica se širi, da bo Rail & River Co. odprla tudi rov št. 4. Koliko je resnice na tem, se nič ne ve. Če bo preklican embargo, je upanje, da bo potem povsod več dela. In čas je že tudi, da brezposelni zaslužijo za najpotrebnejše življenjske potrebščine, ker zima že trka na vrata in bo zajela marsikatero družino povsem nepreskrbljeno.

Končno upam, da ta dopis ni oseben in da ne bo kritike s strani čitateljev kakor tudi ne s strani uredništva.

Louis Pavlinich, 258.

Godinove počitnice

Chicago.—Nameraval sem imeti počitnice že zgodaj v mesecu maju, a žal je moja žena Frances močno zbolela. Bila je precej časa v bolnišnici in potem bolna doma po operaciji in tako so šle moje počitnice z vidika. Ker se pa bliža leto h koncu, sem se vseeno odločil, da jih vzamem vsaj nekaj kjerkoli že z doma. Tako sem se odločil, da zopet enkrat obiščem moj nekdanji dom—mesto Indianapolis.

V soboto zjutraj, 14. oktobra, sem se odpravil proti Indianapolisu. Žena mi je naročila, naj gledam, da se vrnem "cel" nazaj. V Indianapolis sem dospel precej pozno popoldne. Vedel sem, da imata društvi France Prešeren 34 in Adrija 575 SNPJ isto soboto zvečer 35-letnico jednote, katero sem nameraval posetiti. Tako se je tudi zgodilo.

V Indianapolisu že nisem bil nad tri leta. Ustavil sem se pri družini Louisa Semeniča. Takoj so mi rekli, da bom šel z njimi zvečer na veselico, čemur sem pritrdil. Kmalu po sedmi uri sem se pojavil v Slovenskem narodnem domu na Holmes ave. Dvorana je bila že domala polna občinstva, ki so čakali na pričetek programa—priredili so komedijo "Brivec nočem biti". Takoj ob vstopu v dvorano so me opazili stari prijatelji, znanci in društveni uradniki. Pričelo se je pozdravljanje in vpraševanje, kdaj sem dospel, kaj me je "prineslo", kje je soproga itd. Malo smo se pogovorili in društveni uradniki so me vprašali, ako bi nastopil s kratkim govorom. Ker je bila ravno slavnost SNPJ, sem radevolje ustregel. Tako sem med prvim in drugim dejanjem spregovoril nekaj besed o pomenu slavnosti 35-letnice jednote.

Tajnik društva br. John Jeram je pozdravil navzoče, pojasnil pomen igre in naznanil imena igralcev, ki so bili menda vsi iz vrst tukaj rojene mladine. In če se upoštevajo težkoče, so še precej dobro odigrali svoje vloge; tudi v izgovarjavi so bili še precej točni, samo premalo so povdarjali važne stavke. Sicer je pa vseeno razveseljivo, da se mladina sploh zanima za slovenske igre. Občinstvo je mirno sledilo igralcem in jih večkrat nagradilo z aplavzom.

Po končanem programu je sledil ples in prosta zabava. Za ples so igrali Turkovi bratje vesele slovenske in angleške komade. Mladina se je pridno sukala in tudi jaz sam sem se parkrat zavrtel med njimi, kot je to moja navada. Vstopnina je bila samo 25c, pivo po pet centov in žganje po deset, tudi prigrizka ni manjkalo po nizki ceni.

Tu sem se sešel s precejšnjim številom starih znancev in prijateljev. Pogovarjali smo se o tem in onem, nakar smo se razšli vsak na svoj dom malo prej predno je petelin zakikirikal svojo jutranjo.

Naj omenim, da je bil Indianapolis eden mojih prvih domov v Združenih državah. Tja sem se priselil iz Clevelanda leta 1904. Tam sem živel in delal v klavnici Kingan & Co. precej let. Tam sem se spoznal z mojo boljšo polovico in se oženil leta 1908. V tem mestu sem postal ameriški državljan že leta 1910 in tam sta bila rojena moja sinova Oskar in Evgen. Od tam sem odšel na zapad in v Alasko, toda sem se zopet vrnil v Indianapolis, ko sem spoznal, da je življenje v tej deželi z malo izjemo povsod enako. Iskal sem sreče in prepotoval skoro ves zapad in v mojih mladih letih delal v raznih zapadnih državah — v Utahu, Wyomingu, Oregonu, Californiji, severni Alaski in nazaj grede v Buttu, Mont., v bakrenem rudniku Speculatorju, od kjer sem se vrnil na moj stari dom v Indianapolis.

Torej ni čudno, ako me tu pa tam prime želja, da obiščem svoj stari dom, svoje stare prijatelje in znance. Nastanjen sem bil pri družini Louisa Semeniča, s katerimi se poznamo še iz stare domovine, iz naše nam nekdaj priljubljene Vipave. V nedeljo sem obiskal par društvenih uradnikov, s katerimi smo se pogovorili o jednotinih stvareh. Priporočal sem jih še posebno, naj skušajo organizirati mladinski krožek SNPJ, ker sem videl prejšnji večer toliko dekličev in fantičev. Upanje imam, da se bodo počasi potrudili in dobili voditelja ali voditeljico, ki bo pri volji žrtvovati čas in bo imela veselje za vodstvo mladinskega krožka. Stvar je mogoče na prvi pogled težavna, ampak kjer je volja, tam je uspeh.

Obiskal sem na domovih moje stare znance in prijatelje, ki so me povsod sprejeli z veseljem. Obiskal sem tudi nekaj uradnikov angleško poslujočega društva in apeliral nanje, naj delujejo za našo SNPJ. Sicer pa nisem opazil med njimi preveč življenja v to smer, upam pa, da se bodo v bodoče v večji meri zanimali za naše ideje.

Tako je prešla nedelja z obiski, kramljanjem in pogovori o prošlosti in bodočnosti. Kolikor se dela tiče, so se razmere zadnje čase precej izboljšale, in to posebno v jeklarski in sploh kovinarski industriji, v livarnah itd., kjer večinoma delajo naši tamkajšnji naseljenci, kakor tudi v klavnicah. Računal sem, da gredo v pondeljek večinoma na delo in tako sem se odločil, da si ogledam Louisville, Ky., ki je oddaljen 117 milj od Indianapolisa.

Napregel sem avto in se odpeljal proti Louisvillu. Med potjo sem videl stotine starih, a največ pa mladih moških in žensk, ki so stali ob cesti na vseh križiščih in z roko mahali v znamenje, da žele brezplačen prevoz. To mi je dalo misliti, da mora biti tu doma prava revščina, ker se delavci selijo v tako velikem številu iz kraja v kraj za delom.

V Louisville sem dospel kmalu popoldne. Mislil sem, da bom videl kaj zanimivega, toda sem hitro spoznal, da se nahajam na južnih tleh, kjer je doma nizek življenski standard in revščina. Pohajkajoč po središču mesta, je bilo še nekaj, toda ko sem zašel iz središča, sem bil takoj med mizerijo, ki se je kazala na vseh straneh—nekaj podobnega kot v Chicagu na židovskem trgu: starina razložena vse križem po hodnikih ob ulicah, hiše zanemarjene, znak, da niso videle barve že deset ali več let. Kjerkoli vidiš to, je znak, kakšne razmere vladajo v tistem kraju.

Tam sem ostal čez noč, drugo jutro pa sem jo ubral v naš nekdaj cvetoči in dobro znani Clinton, Ind. V tej naselbini že nisem bil mnogo let. Tam sem bil zadnjič, ko so vladale še prilično ugodne razmere. Govoril sem na neki slavnosti okoliških društev na Topolškovi farmi. Ko sem se zdaj vozil po Sedmi ulici proti domu mr. in mrs. Roma, kjer sem se namenil ostati in vprašati za prenočišče, sem takoj uvidel, da je vsa naselbina v zelo slabem stanju. Hiše zanemarjene, kar je znak brezdelja in revščine. Oh, kje so časi, ko je bilo tukaj na izobilje zaslužka, dela, jela in veselja med našimi člani premogarji in njih družinami!

Dospevši v bližino Romove hiše, vidim že priletnega človeka, ki je stal pred hišo. Ustavim avto in ga vprašam, ako ni tu v bližini Romova hiša. Možak me ni dobro slišal in me je vprašal, kaj želim. Takoj, ko je spregovoril, sem spoznal, da je naš rojak. Bil je br. Rom sam. Ker me ni spoznal, sem mu povedal, kdo sem in kaj želim. Rekel je, da stopiva v hišo in bova videla, kaj bo rekla mrs. Rom. Ona me je takoj spoznala in me z veseljem sprejela na "jerpergo" čez noč. Hitro se je lotila pripravljati večerjo in je rekla, da je vesela mojega obiska. Spustili smo se v pogovor o tem in onem. Rekel sem, da se mi naselbina vidi v zelo slabem stanju. Najhitreje je zadela depresija to naselbina in pustila velike posledice v tem kraju. Povedala mi je, da skoro vsi naši ljudje in tudi drugi delajo pri WPA in le malo je družin, ki so vsaj deloma neodvisne, toda tudi tem trda prede, ker delajo v premogorovu le po par dni v tednu.

Pozneje je prišal domov tudi

(Dalje na 3. strani.)

Demokracija mora biti merilo

Kadar danes govorimo o kolektivizmu ali socializmu, se moramo vselej vprašati: kakšen kolektivizem? Demokratičen ali diktatoričen?

Danes nam ne more biti vseeno, kakšen je kolektivizem (skupnost), ki si ga osvojimo za svoj cilj. Novejša izkustva nas silijo, da moramo strogo razlikovati, če se nočemo ujeti v hudo past.

Kajti diktatoričen kolektivizem je lahko ruski boljševizem ali nemški nacizem ali druge vrste fašizem — in katerikoli od teh je veliko slabši kot je privatni kapitalizem v katerikoli demokratični državi.

Mi hočemo, da bo socializem ali kolektivizem vsestransko boljši kot je privatni kapitalizem; če ne bo boljši, ako bo slabši, tedaj se ni vredno boriti zanj. Delavci bi bili veliki bedaki, če bi si izvolili še slabše življenje.

Ameriški delavec, ki je navajen politične in civilne demokracije, lahko vidi veliko razliko, če hoče. V gospodarstvu, industrijah ni demokracije. Delavec, ki lahko voli svojega župana, governerja in prezidenta republike, ne more voliti svojega "basa" in predsednika korporacije, pri kateri je uposlen. To razliko lahko vidi, če hoče. Dokler se ne briga za to razliko, je slabo zanj.

Delavčevi odnosi napram njegovemu "basu" so veliko večjega pomena zanj kot pa so odnosi do župana, governerja ali prezidenta — in če bi ga kdo podučil, da bi bilo bolje zanj, če bi on z ostalimi delavci v tovarni vred kontroliral "basa", namesto da "bas" kontrolira njih, se bi vsekakor zdramil. To bi bila demokracija v industrijah. To bi bil demokratični kolektivizem.

Demokratični kolektivizem, v katerem vsi ljudje sodelujejo in se udejstvujejo v javnem življenju z enakimi pravicami in dolžnostmi, stoji nad privatnim kapitalizmom. Na drugi strani diktatorični kolektivizem, v katerem odločuje v vseh zadevah en sam diktator ali diktatorska klika, dočim so ostali ljudje v državi le material, pa stoji pod privatnim kapitalizmom, to se pravi, da je za maso ljudi slabši kot je privatni kapitalizem.

Ford in sovjetski inženirji

Detroitski avtni magnat Ford je dobro znan sovražnik organiziranih delavcev, ki se krčevito upira kolektivnemu pogajanju z unijo. Ford, kot ekstremen individualist, ima še druge muhe in kaprice, ki jih dobro poznajo njegovi delavci. Sploh je Ford poseben tip kapitalista, ki hoče biti docela samsvoj, toda na tem njegovem samosvojstvu ni prav nič naprednega, socialnega in humanitarnega.

Kljub temu odobravamo Fordovo akcijo, ko je pred nekaj dnevi izključil sovjetske goste inženirje in njihove tolmače iz svoje tovarne.

Ruski inženirji iz sovjetske Rusije, 40 po številu in enajst tolmačev, skupaj 51, so — kot se glasi poročilo — gostovali v Fordovih tovarnah devet let. Niso bili najeti in tudi niso prejemali nobene plače, imeli pa so na razpolago urad in smeli so se svobodno kretati po tovarnah in opazovati razne procese izdelovanja avtov. V pravem pomenu besede so bili le gostje — za goste pa veljajo pri vseh civiliziranih ljudeh pravila, da ne smejo zlorabljati gostoljubnosti.

Fordova uprava obtožuje sovjetske goste, da so grdo zlorabili gostoljubnost. Ne samo to, da so bili v tesnih stikih z ameriškimi stalinovci in da so aktivno sodelovali pri delavskih demonstracijah ter delili agitacijske letake med Fordove delavce — agitacija za unijo je all right, toda ameriški delavci pri tem ne potrebujejo nobene pomoči od tu gostujočih inozemcev! — pač pa so šli veliko dalj in poskušali podkupiti Fordove uradnike, da bi jim izročili neke tajne načrte v zvezi s produkcijo avtomobilov.

Če je to resnica, da so ruski gostje pri Fordu poskušali dobiti tajne načrte ali karkoli že s podkupovanjem, tedaj je Ford storil popolnoma prav, da jim je zaprl vrata. O nepoštenosti in sploh gorostasni kriminalnosti sovjetskega režima v Rusiji je nakopičenih že toliko dokazov, da bo že težko pomišljati o kakršnikoli nadaljnji obdolžitvi tega režima. In-

(Dalje v zadnji koloni.)

Francoski tank na cesti v nemškem mestu, katerega so zasedle francoske čete.

Tedenski pogovor

Anton Garden

VOJNA V OHIU

Kot je razvidno iz poročil, je državlja vojna v Ohiu te dni veliko bolj resna stvar kor pa vojna na nemško-francoski fronti. tem ko se v Evropi nikomur ne mudi, ne cem ne zaveznikoma, da bi pričel s krvav rijo, se v Ohiu bijejo z veliko gusto prista nasprotniki Bigelowovega zakonskega na za zvišanje starostne pokojnine, o katerem do volilci glasovali pri novembrskih volitv

Kot poročajo, so imoviti sloji in bogate niške organizacije mobilizirale ves svoj rat in so pripravljeni potrošiti milijone d jev za poraz Bigelowovega osnutka. In ni čudno. Menda še ni bilo zakonskega o ka pred nobeno zakonodajno zbornico ali volilci katerekoli države Unije, ki bi tako o potegnil davčno črto med bogatimi sloji in nomsko brezpravno delavsko maso, ki živ rok v usta, ali pa kvečjemu poseduje ma premoženje — bajto, hišo ali farmo. Ta n bi davčno tako direktno in tudi precej t oplazil ohijske kapitaliste in bogatine, d še celo dr. Townsend vzkliknil, da je načrt izvedljiv, ker bi pomenil bankrot kapitali

Kot znano, ta načrt določa $50 mesečne kojnine osebam, ki s 60. letom prenehajo žiti si kruh ("retired wage earners"), za konski par pa $80. Nihče ne more reči, d to pretirana vsota. Omogoča le borno ž nje na stare dni, toliko, da se ni bati gla hiši. Nobenega stvarnega vzroka ni, zaka bi mogla najbogatejša dežela nuditi na leta takega standarda izmozganim in od ljenja izbičanim delavcem. Ponovno rečem ni nobenega stvarnega vzroka, razen — talizma.

V spomin mi pride že precej stara statis sestavljena pred približno 15 leti, ki je rila, da ob rojstvu le ena izmed vsakih najstih oseb sme pričakovati, da ji bo ži nje toliko naklonjeno, da bo na stara leta bro preskrbljena, morda celo bogata. Iz ostalih petnajstih bodo vsi razen dveh ali na starost povsem odvisni od drugih, od s nikov ali javne podpore. Vsakdo pa ve, d se razmere za povprečnega delavca ali far ja v zadnjih letih tudi v tej deželi zelo spr nile, in sicer ne na bolje, marveč na slabše.

Taka je ameriška socialna piramida: eni strani se rapidno dviga in kupiči bogas relativno majhni skupini ljudi na vrhu dru na drugi strani pa narašča in se širi v večja revščina med široko maso na dnu. niso prazne besede ali propaganda, ma bridka resnica. Vidi jo lahko vsakdo, kd poglobi v študijo statistike o razpodelbi l dohodkov in bogastva dežele.

Kljub temu pa je vprašanje, koliko je stare ljudi mogoče izprešati iz današnje talistične družbe. Knežjih penzij a la Townsendovih gotovo ne. Amerika je v tem gledu šele komaj načela to vprašanje, vp nje socialne zaščite. Izmed vseh velikih je bila najzadnja, ki se je nedavno lotila vprašanja. In še bi se ga ne bila, ako bi pitalizma v to ne prisilila ogromna brezp nost in pritisk milijonov starih ljudi, v kat je predvsem Townsendovo gibanje vzbudil vest, da jim človeška družba dolguje os na stara leta, dobro oskrbo — "$200 na sec", "ham and eggs", "$35 vsak četrtek" etc.

In tako je Amerika zadnja leta dobila p federalnih socialnih zaščitnih zakonov državne penzijske postave. Politiki so reč spoznali, da imajo stari ljudje pri vs volitvah odločujoč glas — balance of po To je posebno demonstrirala Californija, mor se že dolga leta selijo "vpokojeni" marji s srednjega zapada. Zato tam townsendizem, "ham-in-eggizem" in drug cialno-ekonomski nostrumi tako cvetejo k v nobeni drugi državi.

Herbert Bigelow, radikalni "pričer" v cinnatiju, je večji realist, vsaj pa boljši znavalec kapitalistične ekonomije kakor drugi politični fakirji, ki prešajo težke tis ke, celo milijone iz revnih ljudi z obljubam bodo dobili "$200 mesečne pokojnine" ali "$35 vsak četrtek", če jim redno prina svoje kvodre.

(Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 31. oktobra 1919)

Domače vesti. V Rockdalu, Ill., je vlak rojaka Martina Jakšeta.

Delavske vesti. V središča jeklarske in trije prihaja vedno več zamorskih stavk zov iz južnih držav.

Iz inozemstva. Francoski vladni krogi, k rim se mudi z rešitvijo vprašanja Reke, so jevoljni nad Ameriko, ki se "vmešava v zad na Jadranu."

Sovjetska Rusija. Vse štiri caristične made v Rusiji so na umiku. Denikinova ar da v Ukrajini je prišla med dva ognja.

(Dalje iz prve kolone.)

ženirji, ki so gostovali pri Fordu, so lahko šteni kot posamezniki, ampak služba je s ba . . . Vsekakor so dobili navodila iz Mos da si morajo na lep ali grd način prisve neke Fordove tajnosti — in kaj jim je ostajalo?

Novice iz starega kraja

MAROŠKE VESTI

V zadnjem času je bila izdana ...a kopica novih uredb in predpisov, ki so v zvezi z vojnim stanjem. Zatemnitvi mest in vozil ...e se ljudje že precej privadili, v zadnjih dneh pa so v tem pogledu nastopila celo majhna olajšanja. Najprometnejše ulice ...e zopet za silo razsvetljene, da v sredini mesta niso več potrebne zatemnjene žepne svetilke, ki so bile še pred kratkim reden pojav na mestnih ulicah.

Z 20. septembrom je bil ukinjen ves privatni avtomobilski promet. Samo v izjemnih primerih se izdajajo posebna dovoljenja, ki dovoljujejo uporabo zasebnega voza tudi v bodoče. Zdravniki, živinozdravniki in nekateri funkcionarji stranke in oblasti ter konzularna zastopstva so med izjemami, vsi ostali pa so shranili svoje avtomobile v garaže za nedoločen čas. V zvezi s tem je izšla odredba, da je treba dati vse pnevmatike na razpolago državi. Vozila, ki smejo tudi v bodoče voziti, so prejela posebno oznako v obliki V. Če bi se pojavilo na cesti vozilo brez tega znaka in brez izrednega dovoljenja oblasti, bo zaseženo, lastnik pa bo občutno kaznovan. Za tovorni promet veljajo drugi predpisi, ki niso tako strogi.

Druga važna odredba je uvedba vizuma na potne liste. Za vsako potovanje iz Nemčije kakor tudi za pripotovanje v Nemčijo se odslej zahteva poseben vizum, ki stane 8 mark (120 din). Isto velja za tuje državljane, ki hočejo v Nemčijo. Vizum za jugoslovanske državljane stane 144 dinarjev. Zaradi vidiranja potnih listov so težko prizadeti jugoslovanski delavci, ki so prišli v Nemčijo še v normalnih razmerah in se sedaj vračajo domov. Večina njih sploh še ni bila obveščena, da je potrebna viza. Ko so prišli na mejo, so bili zavrnjeni, kar je imelo za posledico nepredvidene stroške.

Poleg živilskih nakaznic poročajo velike skrbi nakaznice za obleko, perilo, tkanine in dr. Samo v izjemnih slučajih kakor pri porodih, boleznih, smrtih in ob ureditvi novega gospodinjstva so dovoljene izjeme, da je mogoče dobiti stvari brez posebnih nakaznic. Trgovci so še posebej v skrbeh, ker se stare zaloge hitro praznijo, dočim na nova naročila ni zadostnega odziva.

V Št. Ilju na Dravi je po dolgotrajni in mučni bolezni umrl Anton Nočnik, nekdanji slovenski občinski odbornik v logavelski občini. Pokojnik je bil vedno zvest svojemu narodu in velik sovražitelj slovenskega tiska.

Parkljevka in slintavka še vedno razgraja v selški občini. Sedaj se je začela širiti proti Kotu, Dorovnici in Šajdi. Kmetje se strogo držijo predpisov oblasti, da bi se čimprej znebili nevarne bolezni.

Tudi v Selah so letos čebelarji zadovoljni s svojimi "muhami" in pravijo, da so jim napósile toliko medu kot že nekaj let sem ne več. Sedaj so pa še posebej izdali odredbe, da bodo dobili sladkor za hranjenje čebel brez dosedanjih nakaznic.

Letnika 1911 in 1912 sta v celjskem okraju do konca tega meseca klicana k naborom.

Glede novih davkov zaenkrat ni jasnega pregleda. Trenutno je povečane javne dajatve pri dohodkih nad 234 mark mesečno za 20%. Uveden je tudi poseben vojni davek za letnike od 16 do 1920, ako niso bili vpoklicani v vojakom.

V vrsti novih odredb je treba omeniti tudi to, da so odgodene vse eksekucije, konkurzi in sodne obravnave pri osebah, ki so bile vpoklicane v vojsko. Prisilne izvršbe so izključene pri onih, ki trenutno še ne služijo v vojski. Nadalje je izšla odredba, po kateri proti razsodbam v postopku do 500 mark ni priziva na višje sodišče. Končno je poenostavljeno tudi kazensko postopanje. Porotnih sodišč ni več; v prvi instanci sodijo poedini sodniki, v drugi pa tričlanski kazenski senat deželnega sodišča. Proti sodbam kazenskih sodnikov so možni samo še prizivi, proti sodbam senata pa so mogoče tudi ničnostne pritožbe. Zločinci in hudodelci bodo sojeni hitro. Za vse zločine in prestopke sme državni pravdnik zahtevati posebno sodišče, ki sodi takoj in ostro. Proti razsodbam posebnih sodišč ni pritožbe.

Deželni glavar je odredil, da se sme mleko oddajati mlekarnam in drugim odjemalcem samo v posodah, ki ne propuščajo zraka. Zbiranje večjih količin mleka in mlečnih izdelkov naj se opusti. Skladišča, kleti in prodajalnice morajo biti neprodorno zaprte. Pri letalskih alarmih je treba posode tako zapreti, da ne propuščajo zraka, prav tako tudi okna in vrata shramb.

Gostilničarjem je prepovedano med 15. in 18. ter zvečer po 23. uri oddajati gostom topla jedila.

Od 12. sept. dalje je določeno na osebo pol kg mesa na teden. Samo težaki bodo mogli dobiti tudi vnaprej 1190 gramov tedensko. V ponedeljek in petek se v gostilnah ne sme pripravljati mesna hrana.

Iz Primorja

SPREMEMBE PRIIMKOV IN KRSTNIH IMEN

V zvezi z novim zakonikom, ki je pred kratkim stopil v veljavo v Italiji, je sedaj izšla kot posebna priloga uradnega lista nova odredba o civilnem stanju. Ker zadevlja v marsikaterem pogledu tudi emigrante, tako glede rojstev, porok, smrtnih slučajev in drugega, se bomo na ta vprašanja še povrnili in čitateljem obrazložili določbe novega zakona. Za danes se hočemo omejiti samo na one člene, ki govorijo o krstnih imenih in priimkih.

Nova odredba povsem potrjuje zakon od 8. marca 1928, ki je "uredil" vprašanje krstnih imen. Člen 72 nove odredbe se namreč glasi:

"Prepovedano je dati otroku ime še živega očeta, brata ali sestre, enako je prepovedano dati otroku kak priimek kot krstno ime, ali mu dati ime (pri otrocih nepoznanih staršev tudi priimek), ki bi bilo smešno, sramotilno ali nasprotno javnemu redu, dobremu običaju ali nacionalnemu in verskemu čustvovanju. Tudi je prepovedano dajati za krstno ime krajevna ali sploh geografska imena, in če gre za otroka italijanskega državljanstva, tudi vsako tuje ime.

Ako bi kdo hotel dati otroku ime, ki nasprotuje tem določbam, ga bo uradnik civilnega stanja opozoril na prepoved, in če bo predlagatelj vztrajal pri svojem sklepu, bo uradnik sam dal otroku ime.

Proti temu ukrepu uradnika civilnega stanja, ki daje otroku ime ali priimek v smislu tega člena, smejo državni pravdnik in drugi interesiranci vložiti vtok na tribunal po formalnostih, ki se zahtevajo za izpremembo listin civilnega stanja."

Enako potrjuje nova odredba tudi zakon, na podlagi katerega se poitalijančujejo vsi slovenski priimki, in sicer tudi proti volji prizadetih. Člen 164 se namreč glasi:

"Nič se ni izpremenilo glede določb zakonskega dekreta od 10. januarja 1926, štev. 7, izpremenjenega v zakon od 24. maja 1926 štev. 898, ter dekreta od 7. aprila 1927, štev. 494 in dekreta od 31. maja 1928, štev. 1367, ki urejujejo zopetno pretvorbo v italijansko obliko priimkov v anektiranih zemljah, pri čemur pa naj se upoštevajo določbe glede priimkov oseb, ki so židovskega plemena."

Odredba potrjuje tudi vse dosedaj veljavne določbe glede izpremembe že prej naloženih krstnih imen in daje državnemu pravdniku najširšo pravico za rektifikacije, ki bi bile v javnem interesu.

Člen 166 pa izrecno pravi:

"Uradno se izpreminjajo (pri čemur se po možnosti upoštevajo želje prizadetih glede novega imena) krstne listine, ki so se izstavile po dnevu, ko je stopila ta odredba v veljavo:

1) kadar so se v nasprotju s prepovedjo člena 72 dali priimki kot krstna imena ali taka krstna imena, (odnosno pri otrokih neznanih staršev tudi priimki) ki so smešna, sramotilna ali ki žalijo javni red, dobri običaj ali nacionalni in verski čut . . ."

"Enako se uradno rektificirajo v smislu prejšnjega odstavka, rojstne listine sedaj še živečih oseb, katere so bile izstavljene pred objavo te odredbe, ako vsebujejo imena, ki so smešna ali sramotilna ali taka, da žalijo javni red, dobri običaj ali nacionalni in verski čut . . ."

Oblasti pa imajo pravico izpremeniti tudi imena, ki so jih prejeli otroci — italijanski državljani, rojeni v inozemstvu. Člen 169 pravi:

"Tribunali kraljevine so pristojni za izpreminjanje listin civilnega stanja, ki so bile predložene od tujih oblasti, in vknjižene v registre kraljevine. V primerih, ko bi se opustil prepis take v inozemstvu izstavljene listine v registre kraljevine, so pristojni tribunali upravičeni zahtevati sestavo take listine."—P.P.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

hči Justina, ki je uposlena na pošti že mnogo let. Po večerji smo sedeli v sprednji sobi in se pogovarjali. Mr. Rom je prišel v Ameriko že leta 1884 iz Črmošnjice, to je iz Kočevskega okraja, mrs. Rom pa je pristna Dolenjka, doma od Žužemberka. Prva leta sta preživela v raznih državah po zapadu, največ pa v državi Alabami, kjer je bila tudi hči Justina rojena. Kakor mi je povedala, gre tu pa tam pogledat svoj rojstni kraj ob počitnicah ali kadar ji čas dopušča. Justina je bila delegatinja in zapisnikarica naše redne konvencije v Springfieldu leta 1918. V Clintonu se nahaja sedaj že okrog 34 let. Družini Rom se lepo zahvalim za lep sprejem in postrežbo.

V četrtek zjutraj sem od mrs. Rom dobil izvrsten zajutrek in se poslovil od njih. Podal sem se na dom Franka Bregarja, katerega pa nisem dobil doma. Njegova soproga mi je povedala, da je bil ravno pozvan na delo. Ustavil sem se še na domu sestre Hudomal, ki je bila delegatinja na naši zadnji konvenciji v Clevelandu. Malo sva se pogovorila o znancih in razmerah. Za Čikažane sem od vseh dobil pozdrave v izročitev, nakar sem se počasi odpeljal proti Terre Hautu, potem pa nazaj v Indianapolis, kamor sem dospel pred večerom. Kajpak sem se zopet nastanil pri Semeničevi družini, kjer je takorekoč moj dom, kadar se tam nahajam. Tam sem obiskal še par družin, nakar je prišel čas počitka.

Naj omenim, da sem bil pooblaščen in poslan kot zastopnik SNPJ na 41. letno konvencijo Bratskega kongresa za državo Indiano, ki se je vršila 20. in 21. oktobra v hotelu Severinu. Tako sem prisostvoval temu bratskemu kongresu kot zastopnik SNPJ dva dni. Na kongresu se je razpravljalo resno in v splošno korist vseh bratskih organizacij. Navzočih je bilo precejšnje število domačih zastopnikov raznih angleških bratskih organizacij. Kakor sem razvidel iz poteka konvencije, resno delujejo za interese članstva, še posebno pa pazijo v državni zbornici, da niso sprejeti zakoni, ki bi bili ovira ali v škodo bratskim podpornim organizacijam. Tam imajo tri izvežbane zastopnike ali lobiste, ki skrbe v obeh zbornicah, da preprečijo škodljiv zakon in delujejo za izboljšanje zakonov, tikajočih se podpornih organizacij.

Od vseh slovenskih organizacij, ki so včlanjene v tem državnem bratskem kongresu, sem bil jaz edini, bile pa so zastopane druge narodnosti, Poljaki in drugi poleg domačinov. Vsa stvar se je vodila strogo po ameriških ritualnih načinih. Govorniki so se precej dotikali potrebe izboljšanja delavskih pravic in položaja, sugestirali ideje in priporočila za izboljšanje razmer, kolikor se to da doseči z bratskimi organizacijami.

Ob koncu konvencije smo imeli nekaj banketa, kot je to običaj, kjer smo se še bolje osebno seznanili drug z drugim. Mladi fantje in dekleta Modern Woodmana so v raznih skupinah predvajali neke vrste sokolske vaje, potem pa je sledila prosta zabava. Poslovili smo se in sem zopet odšel na moje stanovanje v Haughville.

Slučajno je v Indianapolisu gostovala tiste dni mlada skupina igralcev iz Clevelanda, ki je priredila opereto "Kovačev študent". Semeničeva sta me nagovorila, da sem šel tudi jaz pogledat to komedijo, ki se je vršila v dvorani Sv. Trojice. Udeležba ni bila posebno velika. Opereta je bila še prilično dobro izvajana za take mlade amaterske igralce. Po končanem programu smo se podali domov, še malo pokramljali in nato k počitku.

V nedeljo zjutraj ob 9. uri sem napregel svoj avto, se počasi vozil proti domu po ravninah države Indiane in ogledoval že vse posušeno polje, ki je dokaj dolgočasno. V Chicago na Pulaski rd. sem dospel popoldne. Tako sem dokončal prvi teden mojih zapoznelih počitnic. H koncu moja prisrčna hvala vsem prijateljem in znancem za prijazno postrežbo in sprejem in za veselo družbo.

Ph. Godina.

Grški parnik se potopil

Atene, Grčija, 30. okt.—Parnik Amvrakia se je potopil, ko je zadel ob pečine pri Volu, v bližini obrežja. Bojazen je, da so mornarji utonili.

Policija razganja pikete pred tovarno Burndy Engineering Co. v New Yorku.

Maginotov utrdbeni pas

(Nadaljevanje in konec.)

Obisk v Maginotovih utrdbah

Vse to področje nevidne smrti čuvajo straže, alarmni signali, periskopi, zvočni signali in zapornice za infrardeče žarke. Ob vsej utrdbeni črti preže skrite oči in poslušajo skrita ušesa, vse mogoče orožje je pa nabito noč in dan. Čeprav je bil naš prihod v utrdbe najavljen že vnaprej, so nas vendar pri slehernem koraku ustavile straže, motorizirane straže so pa naš avto spremljale vso pot. Za naš obisk so nam natanko predpisali pot. Če bi le malo spremenili odrejeno smer, bi nas vljudno, a odločno zavrnili. Ves utrdbeni pas je poln skritih straž in utrdb. Človek ne ve, kam bi stopil. Ta skrivnostni prostor je dolg 270 kilometrov.

Šli smo tudi na alpsko mejo. Tukaj betonska utrdbena črta vse prekaša, kar si more predstavljati človeška domišljija. Orlovska gnezda so zgrajena na vratolomnih višinah, v skalah, ki se drobe kakor sladkor. Med zidanjem so delavci viseli nad prepadi, material in hrano so jim pa pošiljali iz doline. Po pobočjih so zgradili posebne poti, na vsakih 500 metrov pa posebna skladišča. Tam, kjer jih niso mogli zgraditi, so takšne poti nadomestili s stezami za mezge. Nekatera mesta so pa še za mezge neprehodna. Tu so uporabili senegalske vojake, ki so dolge mesece nosili na glavi potrebni material. Tu v višini smo naleteli na straže vojakov-planincev. Pozimi leži na njihovih zavetiščih po tri metre debel sneg. Nimajo ne električne razsvetljave ne vodovoda. Svetijo si s petrolejkami, vodo imajo pa v cisternah, preračunano natanko na brke. Takšen je torej okvir bodoče vojne.

Maginotovo utrdbeno črto si lahko predstavljate kakor nekakšno ladjevje, skrito v gorovju. Kar so pred velikimi vojnimi ladjami izvidniške ladje, to so tukaj betonski bloki; v njih je prostora za dvanajst ljudi. Njihova naloga je, zadržati napadalce tri dni. V tem času ugotovi vrhovno poveljstvo glavno točko napada. Vojnim ladjam so prav tako podobni topovi v vrtljivih oklopnih stolpih. Podzemeljske trdnjave so kakor glavno brodovje. Tudi tukaj kakor v pomorski bitki, sodelujejo vse enote in prispevajo h končni odločitvi. Kakor hitro končajo spredanji oddelki svojo nalogo, se umaknejo k jedru vojske, in sicer po podzemeljskih labirintih, ki preprezajo vse obmejno področje 50 km globoko kakor krtovi rovi. Moč Maginotovih utrdb je v njihovih obrambnih napravah, v njihovi razsežnosti in nenavadno spretnem maskiranju. Med Metzom in Besanconom sem pregledal okrog 30 podzemeljskih trdnjavic, pa niti dve nista bili enaki. Nekatere so vkopane v zemljo, druge so skrite pod železniškimi nasipi, tretje pa kakor bi prežale na robu prepada. Ena izmed njih leži samo tri metre nad morsko gladino, zato so jo morali zavarovati pred morebitno povodnjo. Opazil sem utrdbo celo sredi močvirja.

Podzemeljske vojašnice

Takšni so torej mali členki te utrdbene verige. So pa še velike podzemeljske vojašnice s hodniki, dolgimi več kilometrov, z električno razsvetljavo in železniškimi tiri. Ljudem so na razpolago voda, električni ventilatorji in posebna kuhinja. Celi hribi so prevrtani in prebetonirani. Mislili so na vse, tudi na hrano, da bi v teh vojašnicah ljudje lahko stanovali po več mesecev. Tudi na civilno prebivalstvo niso pozabili. V nekaterih predelih Maginotove črte, zlasti okrog Bitcha ob reki Mozeli, so zgradili celo pravcata podzemeljska mesta, kjer bi prebivalstvo lahko živelo pod varstvom betona.

V Maginotovih utrdbah služijo trdnjavski polki, ki jih rekrutirajo izključno v pariškem okrožju in v pirenejskem departmentu Aude. Vojaki imajo čepice s posebnim znakom, ki predstavlja betonsko utrdbo in žične ovire. Na znaku se bere geslo branilcev Verduna: "On ne passe pas!" ("Nihče ne bo prodrl!") Vojaki so razdeljeni v oddelke po 12 mož za prvo črto oklopnih utrdb; v njih morajo vztrajati tri dni, dokler ne zasede vsa vojska svojih postojank. Ti ljudje žive tudi v mirnem času vojaško življenje v rovih; 15 dni so pod zemljo, 15 dni pa počivajo. "Maginotovi" vojaki imajo poseben 48dneven dopust, častniki imajo pa poleg plače posebne doklade v višini polovične redne plače in posebno hitro napredujejo, ker prideta v betonskih utrdbah že na 12 vojakov po en častnik in en podčastnik. Mnogi izmed teh častnikov so prišli iz kolonijske armade, ki je za Maginotove utrdbe izvrstna šola. Petdeset metrov pod zemljo sem srečal častnike, ki sem jih spoznal v maroških bojih.

Ljudje imajo tod zelo veliko dela. Na straži se menjajo noč in dan in opazujejo zemeljsko površje s periskopi, molečimi iz zemlje kakor iz podmornic. Ob sleherni še tako neznatni nevarnosti da straža z električnim zvoncem alarm in strojnice začno takoj bljuvati ogenj, da ne more nihče v utrdbe. Prav tako so tudi utrdbe same stalno pripravljene za napad. Kakor hitro se zasliši alarm, skočijo vsi vojaki pokonci, nataknejo čelade, pograbijo orožje in izginejo v ozkem stopnišču. Betonske stene so mrzle ko led. V trenutku so vojaki v majhnih stolpih, obloženih z jeklenimi ploščami. Straže so tam že zaprle strelske line z jeklenimi ščiti. V tistem trenutku je utrdba razsvetljena z medlo električno lučjo. Vojaki začno streljati s strojnicami in hkrati se sproži žica na elektriko in potegne iz globine 30 metrov strelivo, potrebno za strojnice in topove.

Medtem ko so vojaki v Maginotovih utrdbah, morajo častniki budno paziti na njihovo duševno razpoloženje. Samota in molk slabo vplivata na človeškega duha; pod betonskimi oboki Maginotove črte poznajo namreč posebne vrste melanholijo, ki ji vojaki pravijo "betonitis". Najboljše zdravilo za "betonitis" je delo, tega imajo pa tu itak zmerom za prebitek.

"Jekleni beluši"

Vojaki pridejo v Maginotove utrdbe po enoletnih vajah v vojašnicah. Ta kratka šola zadošča, ker ni potrebno, da bi se urili v velikih formacijah ali v naporniih pohodih, pa tudi zato, ker imajo avtomatsko orožje po večini v rokah strokovnjaki. Toda vojaki ne stražijo samo, ampak delajo v utrdbah prav tako kakor v tujski legiji, namreč s krampom in lopato. Njihovo delo je kopati strelske jarke, pokrivati betonske utrdbe z zemljo in travo in izpopolnjevati mrežo bodečih žic. Vrhu tega sade "beluše". "Beluše" imenujejo jeklene tračnice, ki jih na enem koncu zabetonirajo v zemljo, tako da drugi konec moli v zrak. Njihov namen je ustaviti tanke. Tračnice so različno visoke in če tank naleti nanje, ga tako poškodujejo, da ni več za rabo. Medtem ko te tračnice ustavljajo tanke, jih pa protitankovski topovi, skriti v zemlji, streljajo naravnost v trebuh. Tudi če bi se tanki kako rešili iz prvega pekla, bi takoj nato trčili v drugo skupino "belušev", kjer je vsaka tračnica nabita z razstrelivom; tod tanku ni več rešitve.

V svetovni vojni podzemeljska zavetišča zvečine niso bila vredna svojega imena. Tvorila so del strelskega jarka in so bila v isti nevarnosti kakor strelski jarki. Vojake v teh zavetiščih je moral demoralizirati bobneči topovski ogenj, ki so mu bili izpostavljeni v strelskih jarkih. Takrat so bila podzemeljska zavetišča zelo nevarna in prav nič udobna. Danes je stvar druga; podzemeljska zavetišča v Maginotovih utrdbah ustrezajo glavni zahtevi francoskega maršala Petaina: "Kar najmanj nevernosti in kar največ udobnosti." V vsej Maginotovi črti se takšna zavetišča bistveno razlikujejo od utrdb samih in so od njih kar najbolj oddaljena. Na primer: če je utrdba na eni strani hriba, je zavetišč za vojake na nasprotni strani in je s hodnikom zvezano z utrdbo. Videl sem, kako so morali za hodnik, dolg 300 metrov, izkopati 20,000 kubičnih metrov zemlje. Tako je po zaslugi maršala Petaina poskrbljeno, da imajo ojačenja in rezerve mirnih živcev in nezmanjšano borbenost v trenutku, ko morajo nastopiti. Če bi v zadnjem trenutku napadalci osvojili del podzemeljskih utrdb, je poskrbljeno, da se ta del hermetično zapre od drugih utrdb. Podzemeljske galerije so namreč ločene med seboj s premičnimi kovinskimi vrati; v njih so pa strelske line, ki omogočajo obrambo vsakega dela pedzemeljskih utrdb posebej.

V začetku sta imeli glavna vojska in rezerva iste prostore v podzemeljskih vojašnicah. Nekateri polki so morali po cele tri mesece brez prestanka živeti v betonu. Beton je bil vlažen, razen tega so pa vojaki trpeli tudi od gromkega odmevanja v podzemeljskih hodnikih. Pozneje so beton z električno posušili, vojaki pa stanujejo v bližini utrdb v premičnih vaseh in hišicah, ki se dado zložiti kakor harmonika. Kakor hitro zaslišijo alarm, se te hišice zložé in vojaki se spuste pod zemljo. V nadalje 60 minutah je velika trdnjava zasedena.

Obrambo betonske črte bi v vojni še pomnožili z bajoneti kopenske vojske. Posebno zanimiva novost v oborožbi te vojske so tako imenovane trdnjave na kolesih, sestavljene iz enot mehaniziranega topništva. To topništvo se lahko z neverjetno naglico zbere na določenem mestu.

•

Na drugem bregu Rena so Nemci zgradili trdnjavski pas, podoben Maginotovemu; imenujejo ga Siegfriedovo črto, pa tudi "Westwall" (zahodni zid). Ponekod sta obe utrdbeni črti tako malo vsaksebi, da bi posadke obojih utrdb skoraj lahko druga drugo pozdravljale.

Tedenski pogovor

(Nadaljevanje z 2. strani.)

In kot "single taxer", učenec Henryja Georga, je izdelal za Ohijčane penzijski načrt, katerega naj financirajo tisti, ki imajo denar in draga zemljišča v velemestih. Načrt določa razmeroma visok državni dohodninski davek, ki bi znašal eno četrtino federalnega dohodninskega davka. Kdor je na primer lani plačal $100 tega davka zvezni vladi, bi njegov dohodninski davek v Ohiu za letošnje leto znašal $25 v svrho financiranja starostne pokojnine. In kjer je denar za federalni dohodninski davek, tam je denar tudi za državni dohodninski davek. Tisti, ki ga plačujejo, bi radi tega ne šli na beraško palico, gotovo pa bi ne trpeli lakote.

V Ohiu menda najbolj strašijo proti Bigelowovemu zemljiškemu davku na draga zemljišča. Pravijo, da je posebno ta davek — "konfiskatoričen". Strašijo predvsem hišne posestnike in farmarje. Dvomim, da je v Ohiu kakšna farma, ki bi bila vredna tisoč dolarjev na aker, še toliko manj pa $20,000. Po ohijskih velemestih je tudi zelo malo hiš, predvsem delavskih in srednjega sloja, ki bi stale na stavbiščih, ki so vredna ali ocenjena $20,000 na aker.

Kje so torej taka zemljišča? Nahajajo se večinoma, ako ne izključno, v središčih večjih mest, kjer so velika trgovska poslopja, hoteli, tovarne itd. in na zelo prometnih bizniških ulicah. Prizadeti bi bili torej lastniki teh zemljišč, večinoma velike trgovine, hoteli, korporacije in sploh bogatini. Te bi najbolj pritisnil Bigelowov zakon. Posredno bi ta davek seveda občutili tudi drugi, predvsem najemniki trgovskih lokalov in uradov, ker bi lastniki gotovo skušali "zdumpati" ta davek — dva odstotka od vrednosti zemljišča — na njih rame. Toda s tem bi tudi ne šlo tako lahko, ker stanarina ima tudi svoj višek. Vsled tega zdaj kričijo o — konfiskaciji.

V resnici Bigelow osnutek le pokazuje pravi vir dohodkov za financiranje socialne zaščite. Družba mora vzeti tam, kjer je denar, kjer je bogastvo, ne pa obremenjevati revežev za vzdrževanje revežev. Tisti ročni in umski delavec, gospodinja, farmar, profesionist, ki pri novembrskih volitvah v Ohiu ne bo glasoval za Bigelowov načrt, bi moral biti poslan v norišnico, ker ne ve, kje se ga glava drži.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

ROMAN TREH SRC

JACK LONDON

— Ta čas je bil in ostane neprijeten, — je dejal Francis smeje. Zopet je zatisnil oči, rekoč: — Dovolite mi še nekaj trenutkov, dragi Parker. Če zadremljem, me pa stresite.

— Takoj morate vstati, sire. Zdi se mi, da se je mrs. Morganovi nekaj pripetilo. Ni je v spalnici, tu na vaši pisalni mizi je pa čuden nož in listek papirja, ki vam najbrž pojasni, kaj se je zgodilo. Ne vem, sire . . .

Francis je bil že pri pisalni mizi. Potegnil je bodalo iz fotografije in prebral listek. Prebral ga je večkrat zaporedoma, kakor da ne more razumeti treh enostavnih besed.

"Zbogom za vedno" — je bilo napisano na listku.

Francisa pa ni presenetil toliko listek, kolikor bodalo med Leonciinimi očmi. In ko je zrl nepremično na rano v kartonu, se je spomnil, da je ta prizor nekoč že videl. Da, videl ga je takrat, ko so gledali v caričinem dvorcu nad jezerom vsi v Ogledalo Sveta, v katerem je videl vsak svojo usodo. Francis je videl takrat na površini tekoče kovine Leonciin obraz. Med očmi je imela to bodalo. Francis je vtaknil bodalo celo nazaj v rano, da se prepriča, če ga spomin ne vara. Ne, vse, kar mu je prorokovalo Ogledalo Sveta, se je točno izpolnilo.

In tako ni bilo težko uganiti, kaj se je ponoči zgodilo. Carica je bila že spočetka ljubosumna na Leoncio. Tu v New Yorku je našla njeno fotografijo in sicer v moževi spalnici. Vsak dvom je bil torej izključen. Francis se je sicer poročil z njo, kljub temu je pa še vedno ljubil Leoncio. V obupu je sirota prebodla njeno sliko. Kdo ve, kaj bi se zgodilo, če bi mogla doseči z bodalom Leoncio. Toda kje je zdaj carica? Kam je šla? Ona, ki ji je bilo to ogromno središče civilizacije španska vas, ki je mislila, da je telefon čarovnija leteče besede, Wall Street hram, trgovina pa božanstvo. Bila je tako naivna in vse, kar je videla okrog sebe, se ji je zdelo tako nerazumljivo, kakor da je padla na zemljo z Marsa. Kje in kako je preživela noč? Kje je zdaj? Je-li še živa?

Francis je že videl v duhu mrtvašnico, polno neznanih mrtvečev, in plimo, ki meče na obalo utopljence.

Toda Parker ga je kmalu opozoril, da zdaj ni čas za sentimentalnost.

— Morda bi vam mogel kaj pomagati, sire? Kaj če bi telefoniral na policijo in opozoril detektive? Vaš oče je vedno . . .

— Da, da, — ga je prekinil Francis. — Med detektivi je mož, ki mu je moj oče najbolj zaupal. To je nekak Pinkerton — se-li spominjate, kako mu je ime?

— Birchman, sire, — je odgovoril Parker in se obrnil, da odide. — Takoj pošljem ponj.

In Francis je začel iskati svojo ženo. Pri tem se je seznanil s socialnimi razmerami ogromnega mesta, o katerih dotlej ni imel niti pojma, dasi je bil rojen v New Yorku. Pomagal mu pa ni samo detektiv Birchman. Pod njegovim vodstvom so preiskali ves New York, Chicago in Boston.

Francisovo življenje je postalo zelo burno. Z borzo je imel dela čez glavo, poleg tega so mu pa neprestano telefonirali detektivi. Pozabil je, kaj je redno spanje, navadil se je hiteti brez zajutrka ali obeda vrag vedi kam, da si ogleda najdeno žensko truplo. Iz New Yorka se ni odpeljala nobena ženska, ki bi bila količkaj podobna carici, ne da bi si jo pred odhodom ogledali detektivi. Birchman je stikal in vohal po mestu v trdnem prepričanju, da carica ni odpotovala iz New Yorka.

Francis je bil noč in dan na nogah. Vozil se je na vse strani, zdaj je bil v Mattevanu, zdaj zopet v Blackwellu. Opetovano so ga klicali v bolnišnico ali v mrtvašnico, da si ogleda trupla neznanih žensk. Nekoč so privedli v njegovo palačo mlado deklico, ki detektivom ni hotela povedati svojega imena. Tako se je seznanil z mnogimi zagonetnimi ženskami, ki so jih staknili v zakotnih hotelih Birchmanovi pomočniki. V West Sidu je naletel dvakrat celo na povsem nedolžne ljubavne idile, ki so spravile v zadrego njega in dotične parčke.

Med vsemi doživljaji je bil najbolj zanimiv, pa tudi najbolj tragičen oni v razkošnem dvorcu premogovnega kralja Philipa Januaryja. V ta dvorec je zašla teden dni poprej, predno so poklicali Francisa, zelo čudna ženska. V občevanju z ljudmi se je pokazala vsa tragika njenega življenja. Kakor druge, tako je sprejela vsa obupana tudi Francisa. Sklenila je roke, solze so jo oblile in začela je tarnati:

— Otto, krivico mi delaš! Kleče te rotim, da mi delaš krivico! Otto, tebe, samo tebe sem ljubila vse življenje. Ti si mi najdražji na svetu. Drugega nimam in nisem nikoli imela. To je strašna pomota. Verjemi mi, Otto, verjemi mi, sicer umrem . . .

In ves čas se je nadaljevala ljuta borzna vojna z mogočnim, neznanim sovražnikom, ki je sklenil ugonobiti Francisa Morgana.

— Če bi le mogli nadaljevati borbo, ne da bi vrgli na borzo delnice Tampico Nafte, je tarnal Bascon.

— Edina nada je še Tampico Nafta in ta me bo rešila, — je ugovarjal Francis. Ko vržem na borzo vse, kar se da spremeniti v denar, bo igrala Tampico Nafta vlogo nedotaknjene rezerve na bojnem polju.

— Kaj pa, če je vaš zagonetni protivnik tako močan, da odbije tudi ta napad in uniči Tampico Nafto? — je vprašal Bascom.

Francis je skomignil z rameni.

— Tedaj sem uničen. Toda moj oče je doživel bankerot šestkrat, predno si je opomogel. Torej se mi tudi poloma ni treba posebno bati . . .

* * *

V Solanovi naselbini so se vrstili dogodki nekaj časa polagoma. Po Leonciini rešitvi se ni pripetilo nič posebnega. Celo Yi Poona ni bilo z novimi tajnami od nikoder. Samo Leoncie je začela bolehati. Hodila je s povešeno glavo in na obrazu se ji je poznala taka apatičnost, da je ni mogel nihče razveseliti. Enrico in njegovi sinovi so se zaman trudili, da bi se vrnila v hiši zadovoljstvo in veselje. Celo bratovo prigovarjanje ni nič pomagalo. Leoncie je ostala v svoji zamišljenosti in potrtosti nedostopna.

Ta čas so se vračali Enricovi sinovi s Henryjem v mislih opetovano k zakladom doline Izgubljenih duš, kamor je prodiral Torres in se pripravljal razbiti goro z dinamitom. Vse, kar so vedeli o Torresovi ekspediciji, je bilo, da je poslal Torres Augustina in Vicenta v San Antonio po večjo množino dinamita.

Henry se je posvetoval z Enricom in ko je dobil dovoljenje, je zaupal svoje načrte Leoncii.

— Draga sestra, — je spregovoril, ko sta ostala sama na verandi, — sklenili smo organizirati novo ekspedicijo v dolino Izgubljenih duš, da se prepričamo, kaj počenja tam Torres s svojo zločinsko sodrgo. Ti si nam povedala, kakšne namene ima Torresova ekspedicija. Z dinamitom hoče Torres razstreliti goro in priti v dolino Izgubljenih duš. Vemo tudi, da je skrila Tista, ki sanja, vse svoje zaklade na dno jezera. Torres tega ne ve. Mi smo sklenili slediti Torresovi ekspediciji v dolino in poiskati zaklad. Torres ga itak ne bo našel, ker se mu niti ne sanja, da leži na dnu jezera. Pač pa nam ugladi pot in to je vse, kar potrebujemo. Domenili smo se, da se udeležiš ekspedicije tudi ti. Prepričan sem, da se ponovnega izleta po podzemni reki ne boš ustrašila. Gre za zaklad plemena Maya, čigar vrednost je neprecenljiva.

Toda Leoncie je odkimala z glavo.

— Ne, — je izjavila odločno. — Doline Izgubljenih duš nočem več videti. Niti omeniti je ne smeš, sicer ne bova prijatelja. Nikoli ne bom pozabila, da sem morala tam prepustiti Francisa tej vražji ženski.

— Saj je bila samo pomota, draga sestra. Kdo bi mogel takrat vedeti, da sva brat in sestra? Jaz nisem niti slutil, a tudi ti nisi vedela. In Francis še celo ne. Ravnal je, kakor bi ravnal na njegovem mestu vsak pošten moški. Ker ni vedel, da sva brat in sestra in ker sva bila zaročena, ni hotel stopiti med naju. S carico se je poročil zato, da nas reši in da napravi tvoji razdvojenosti enkrat za vselej konec.

— Pogrešam pesmi, ki sta jo s Francisom neprestano prepevala: "Na valovih vsi smo eno, kdor junak je, hajdi k nam! . . . je zašepetala otožno.

Solze so napolnile njene oči. Okrenila se je in odšla po stopnicah čez dvorišče za naselbino. Tu se je vila po hribčku bela stezica, po kateri je hodil Francis. In Leoncie se je spomnila vseh podrobnosti prvega srečanja s Francisom.

(Dalje prihodnjič.)

Življenje in smrt čarovnice Humske

Ignac Koprivec

V kratkem izide knjiga "Kmetje včeraj in danes". V nji je zbral Ignac Koprivec del narodopisnega bogastva, ki leži razmetano po Slovenskih goricah: vraže, čarovnije, običaje. Tu priobčujemo odlomek, ki govori o delu vaške čarovnice.

Velikemu posestniku v Trnovcih je obolela krava. Stopil je k Humski ter ji obrazložil, kako in kaj. Izrekel je sum, da je krava brškone pocoprana, in ona mu je pritrdila. Poprosil jo je pomoči. Od začetka se je delala, kot da mu ne more pomagati, ko pa ji je obljubil dovolj veliko plačilo, je pristala. Naročila mu je, da mora biti opolnoči s kravo pri njeni hiši, toda po poti ne sme nikogar nagovoriti, nikomur odgovoriti niti ga pozdraviti. Ali pazi naj, da ne pride k nji prepozno! — Niti minute ne sme zamuditi, zakaj od polnoči do štirih ji je za zdravljenje živine moč odvzeta. Prav opolnoči se je moral postaviti na podstenja njenega hrama ter jo trikrat poklicati.

Prišel je. Ura v zvoniku pri Svetem Bolfenku je začela biti dvanajst. Potrkal je na okno in bleknil ves v skrbeh:

"Tetica, jaz sem, Vinc!"

Zbudila se je. "Dobro!" je dejala, nato pa še: "Na Mlakah si nekoga srečal!" — Potrdil je. "Si mu odgovoril na vprašanje?" — "Nisem!" ji je zatrdil in baba se je vlegla v posteljo. "Je že dobro!" je zaklicala. "Krava je rešena copra. Ta, ki si ga srečal, ti jo je pocopral."

Mlinarjevi gospodinji so obolele noge. Rana se ji je bila napravila na njih in hodila je okrog zdravnikov že čez dve leti, pomagalo pa ni kaj prida. Nekdo ji je priporočil Humsko. Šla je k nji.

Za zdravljenje težjih bolezni je bil pri Humski najprimernejši čas od polnoči do štirih, ko ji je bila odvzeta moč za zdravljenje živine. Mlinarica je morala prihajati k nji ponoči. Prvo noč jo je zdravila od polnoči do pol ene. Drugo noč od pol enih do enih in tako dalje do štirih, potem pa zopet od kraja. Toda zdravila jo je le v nočeh, ko je bil na nebu mesec, ki ni imel na sebi najmanjšega madeža. Bolnica je morala gledati v mesec, čarovnica pa je delala čez bolno mesto križe, molila, gladila rano s svojim dolgim nohtom in izgovarjala čarodejne besede. Po treh tednih jo je odslovila z zatrdilom, da je noga zdrava.

Marsikomu pa je svetovala, kako naj zacopra svojega sovražnika. Koprovi Terezi je razodela, kaj naj napravi, da bo zbolel človek, ki ji je pocopral svinje. Morala je iti opolnoči na pokopališče ter vzeti tam iz venca, ki je bil položen na grob moškega, ovelo rožo. To rožo je morala sežgati na žegnanem ognju ter spraviti nastali pepel sovražniku v žep. In ko je prosila, naj ji pove, kako bi kaznovala fanta, ki ji je pokradel solato, ji je svetovala tako:

"Poiskati moraš stopinjo tatu, ki mora biti seveda od bose noge. Vanjo vsekaj s sekiro. Kjer zasadiš sekiro, tam ga bo začelo trgati. Tudi se mu bo začelo na nogi nabirati. Rana mu ne bo zacelila, dokler te ne bo prišel prosit odpuščanja."

Včasih je baje svetovala kakšni ženski, ki jo je mož le preveč pretepal, kako naj napravi, da se ga bo iznebila. Ali ta stvar je bila strogo zaupna in ženska, kateri je ta coper izdala, je morala priseči pri Bogu vsemogočem, pri materi božji in pri vseh svetnikih, da ne bo o tem pripovedovala nikomur. Tudi bi coper tedaj ne uspel, ali bi se pa obrnil zoper njo. Takole je baje spravila pod zemljo samo v domači fari tri moške. Koliko pa še drugod! — Muršec se je baje posušil na ta način in žena mu je po navodilu Humske napravila tako: Vzela je žegnano svečo, ki jo je držala botra pri krstu novorojenega otroka, ter jo nastrgala možu v juho peti dan v mesecu, ko je bil prvi petek. Takoj zatem se je začel sušiti. Suši se tak človek toliko časa, kolikor je star otrok, kateremu je gorela pri krstu sveča, ki jo je rabila žena pri copru. Huršec je baje visel med življenjem in smrtjo cela štiri leta.

Zdravila je tudi otroke. Po njenih mislih revni otroci itak ne morejo imeti druge bolezni, kot da so "vürčeni". "Vürči" lahko otroka kdo namenoma, iz hudobije, so pa tudi ljudje, ki imajo tako hud pogled, da "vürčijo" z njim dete nehote. Če je "vürok" napravljen nehote, je zdravljenje lažje, hote povzročeni "vürok" pa se ozdravi le s trudom in vztrajnostjo.

Lešnikovi Matildi, ki je imela štiri mesece starega otroka, se je na primer zgodilo to: Dekletce, ki je bilo ves čas od poroda zdravo in se ni drlo, razen če je bilo lačno, je nekega jutra začelo kričati na vsa usta. Zvijalo se je v postelji, preobračalo oči, in ker je bila Matilda mati šele prvič in ni bila izkušena v otroških boleznih, je poklicala k sebi sosede, če bi morda te spoznale kaj je. Gledale so ga, ga škropile z žegnano vodo, mu dajale na ustnice žegnano sol, ko pa so spoznale, da to ne pomaga, so se zedinile, da je dete "vürčeno". Ali kako? To je bilo vprašanje. — Nazadnje se je pa spomnila Roza, da je videla prejšnji večer pri oknu babo iz spodnjega dela vasi, Šaljčakovo Trezo, ki ni bila ravno na dobrem glasu. Sklenile so, da izvira "vürok" od nje.

"Za to pa ne pomaga domanje zdravljenje," so pojasnile materi. "K Humski moraš z otrokom. Ta bo "vürok" že izgnala iz dekleta.

Popoldne je Lešnikova ulovila v gumnu najlepšo kuro. Zavezala ji je noge ter si jo stisnila pod pazduho. V cekar je porinila tudi gumpo zabele, slatinar najboljšega vina, si naložila na roko bolnega otroka in se napotila k Humski.

Še nikoli ni bila pri nji, a tudi njene hiše še ni videla nikoli. Srce ji je trepetalo v prsih, ko je šla po pokopališču in je veter pozvanjal s tablicami na železnih križih. Z groba se je tu pa tam pognala v travo kakšna žival, ki jo je splašil njen korak, in Matilda je vztrepetala ob slehernem šumu. Skozi gozd pa jo je popadel strah, da se je že hotela vrniti, a otrok je kremžil obraz tako bolestno, da se je osrčila in nadaljevala pot.

Warren K. Billings, katerega je californijski governer Olson izpustil iz ječe, v kateri se je nahajal čez dvajset let.

— Humska jo je sprejela na pragu svoje bajte. Režala se ji je nekam zlovešče. Razklenjene čeljusti, iz katerih je gledal en sam zob, in še ta je bil nekje globoko v ustih, so ji za spoznanje trepetale. Bile so podobne žrelu in zdele so se ji preteče. Zelenkaste oči so se ji svetile in bradavica na nosu se ji je tresla. Mahala je z rokami ter ji naročala, kako mora napraviti, preden bo stopila v kočo. Otroka je morala položiti na zemljo na kraju, kjer je bila že prej napravila znamenje križa. Nato je šla trikrat okrog otroka in neprestano je morala govoriti:

"Zemlja, ti ga ne boš dobila, Humska ga bo ozdravila."

Ko je opravila, kar ji je bilo naročeno, je nesla otroka v kočo. Humska ga je pogledala in zavpila:

"Vürčen je, za božji čas, vürčen pa še kako! Če mi bo le uspelo. Prej bi že morala priti."

"Jezus, tetica, pomagajte, samo pomagajte mi!" je zajokala mlada mati. "Dala vam bom, kolikor boste hoteli, samo otroka mi ozdravite!"

In sta začeli z zdravljenjem.

Matilda je morala sesti za peč. Nepremično je morala gledati v strop in govoriti:

"Sementi, kopanti!"

Za slehernim takšnim vzklikom je morala izmoliti očenaš, dokler ji baba ni dala znamenje, da je dovolj.

Humska je med tem odvila otroka. Položila ga je na mizo, ga okadila s kadilom, katerega vonj je hotel Matildo zadušiti, delala je čezenj križe in molila molitvico:

"V imenu tistega, ki te je ustvaril, v imenu tistega, ki te je odrešil, in v imenu tistega, ki te je posvetil, ti mora ta vürok takoj miniti!" Preobračala ga je na levo in desno ter ga mazala navzkriž z neko mažo, da je bil otrok po vsem telesu črn.

Vse to je trajalo dobre pol ure. Ko je končala mazanje, je zavila otroka, ga dala brez besede materi, ki je morala tudi molčati dokler nista prišli iz bajte. Zunaj pa ji je Humska naročila, kako se ima obnašati, da bo zdravljenje uspelo.

Domov je morala iti molče. V sobo doma je morala iti zadenski in se prikloniti proti solnčnemu vzhodu. Ali zapretila ji je, da za božjo voljo ne zamenja strani neba! Če bi se priklonila proti zahodu bi pomenilo, naj otrokovo zdravje zatone.

Štirinajst dni je morala delati tako in če bi otrok ne bil umrl, bi ga Humska gotovo ozdravila od vürokov. To Lešnikovica verjame.

Sloves Humske je rastel iz dneva v dan in ljudje so govorili:

"Samo ko bi hotela še dolgo živeti!"

Ali njeno staro, izpito telo je doslužilo. Neke pomladi so jo našli popoldne pred bajto nezavestno. Zadela jo je kap.

Pet dni je visela med življenjem in smrtjo. Jezik ji je odpovedal. Le grgrala je, ko je prišla zopet k zavesti. Gledala je mračno po ljudeh, ki so se zbrali okrog njene bolniške postelje, proti večeru vsakega dne pa je začela besneti. Bila je z rokami po steni, praskala s svojimi mačjimi nohti po postelji in mahala proti peči, kjer so nekatere gospodinje videle baje sedeti hudiča.

Par žensk, ki so nameravale iti zvečer k nji, je videlo, kako je priplavala po zraku k bajti žareča gmota ter se spustila skozi dimnik v kočo. Prestrašile so se ter zbežale domov.

Čuvaj, ki je čul pri nji po naročilu občine, je hodil vsake pol ure okrog hiše. Škropil je z blagoslovljeno vodo, da bi vrag ne imel pri hramu moči, toda kljub temu je baje čul takšno cviljenje na podstrešju in takšno praskanje po dimniku, da so mu lasje na glavi vstajali od strahu. Prihodnjo noč ni hotel več stražiti sam in občina je morala najeti še enega čuvaja.

Ponoči petega dne pa je umrla. Nihče ni mogel biti pri nji, ko je umirala. Čuvaja sta ji postavila blagoslovljeno svečo na posteljo, krožico z žegnano vodo pa na stol ob postelji in trpla od strahu sta poslušala zunaj, kako je umirala.

Iz hiše so prihajali strahotni glasovi. Čula se je borba ljudi: hropenje, sopenje in nekajkrat je bilo čuti, kakor bi padale v vodo razbeljene železne kroglice. Dve uri je bilo tako, a ko je vstajal na obzorju prvi svit, je bila čarovnica Humska mrtva.

Takrat pa je vstal vihar, kakršnega ljudje ne pomnijo. Lomil je drevje, razkrival strehe in divjal nad vasmi vse do njenega pogreba. Ko so jo položili v zemljo, se je veter unesel.

Ljudje še tudi po starkini smrti niso nehali misliti nanjo. Tisti, ki bi rad nadaljevali njeno delo, da bi živeli brez truda, so brskali po njeni bajti, hoteč najti črno knjigo, v kateri je imela baje zapisane vse čarovnij vračitve. Brskali so povsod pod skladovnico drv v uti so leteli na jamo, v kateri so parklji od vseh živali, kak pač redijo kmetje tu. Našli so tudi obrabljene čevlje velikosti od otroških do naj jih. Toda občinski možje, ki se bali, da bi se kdo okoris najdbo, so odločili, da se m vse najdeno sežgati. Požeg so najdene stvari z blagoslov no vodo, zanetili za hramom lik ogenj in na njem so sež čudodelno zapuščino, nje p pa so razmetali na vse štiri s ni neba.

Neki želar s Kozlovca, k nehal iskati po bajti, pa je n za stropnim tramom zavitek pirja, na katerem je bilo z sano par čarovnij.

Še več

"Moj oče ima toliko dena da ne ve, kako bi ga zapravi

"Moj ga ima pa še več. mama ga ne more zapraviti

*

Praktična služkinja

"Micka, poglejte, okno v sobi je tako umazano, da sko niti ne vidite več na cesto!"

"Nič hudega, gospa. Če čem pogledati na cesto, okno lej odprem."

Listen to and Advertise o
PALANDECH'S YUGOSLAV R
Folk Songs and Mu
Tamburitza Orchest
Station WWAE, Every Sunday 1
5526 S. Clark St., Chicago — Haz.

Vsem, ki si žele dobrega in izvirnega čtiva, priporočam

Ameriški Družinski Koledar

V zalogi imamo še sledeče letnike:

LETNIK 1916, vezan.....40c	LETNIK 1930, vezan.....75
LETNIK 1919, vezan.....50c	LETNIK 1931, vezan.....75
LETNIK 1920, vezan.....65c	LETNIK 1932, vezan.....75
LETNIK 1922, broširan.....50c	LETNIK 1933, vezan.....75
LETNIK 1924, vezan.....75c	LETNIK 1934, vezan.....75
LETNIK 1925, vezan.....75c	LETNIK 1935, vezan.....75
LETNIK 1926, vezan.....75c	LETNIK 1936, vezan.....75
LETNIK 1927, vezan.....75c	LETNIK 1937, vezan.....75
LETNIK 1928, vezan.....75c	LETNIK 1938, vezan.....75
LETNIK 1929, vezan.....75c	LETNIK 1939, vezan.....75

NAROČAJO SE V KNJIGARNI

PROLETARCA

2301 S. Lawndale Avenue - Chicago, Illinoi

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 na leto ena letna naročnina. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 na teden, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00	Za Cicero in Chicago je....$7.50
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 6.30
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... 5.10
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 3.90
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 2.70
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50

Za Evropo je.....$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vsekaj kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....